Hur går det för eleverna i årskurs 5 på de nationella proven?

Resultat från insamling av ämnesproven i engelska, matematik och svenska och svenska som andraspråk i årskurs 5 2007

Skolverket

Förord

Ämnesproven för årskurs 5 i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk, ingår i det nationella provsystemet.

Syftet med proven är att de ska konkretisera kursplanens mål och vara ett stöd för lärarens bedömning om eleven uppnått målen. Proven har en även en diagnostisk funktion och ska visa på elevens starka och svaga sidor i ämnet. Resultaten på de nationella proven ska också kunna ge underlag för analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Denna rapport är en sammanställning av resultaten från ämnesproven i årskurs 5 som genomfördes våren 2007. Sammanställningen bygger på resultat från ett slumpmässigt urval av 200 skolor. Syftet med rapporten är att ge en nationell resultatbild efter halva grundskoletiden samt att ge en återrapportering till de skolor och lärare som genomförde ämnesproven 2007.

I rapporten hänvisas även till lärarenkäter och elevmaterial för ämnesproven i årskurs 5, som inkommit till de universitet och högskolor som på Skolverkets uppdrag utvecklar och konstruerar de nationella proven.

Rapporten har sammanställts av Maj Götefelt. Jonna Josefsson, Linnéa Rask samt Björn Flodérus har deltagit i arbetet och tagit fram underlag.

Avsnitten 3.2 och 4.2 ”Engelska” har utarbetats i samarbete med Cecilia Nihlén, Institutionen för pedagogik och didaktik, Enheten för språk och litteratur vid Göteborgs universitet.

Avsnitten 3.2 och 4.3 ”Matematik” har utarbetats i samarbete med Lena Alm, Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande, PRIM-gruppen vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Avsnitten 3.2 och 4.4 ”Svenska och svenska som andraspråk” har utarbetats i samarbete med Eva Östlund-Stjärnegårdh, Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.

Stockholm i december 2007

Tommy Lagergren	Maj Götefelt
Enhetschef	Undervisningsråd

Innehåll

Sammanfattning **4**

1. Inledning **6**
1.1 Syfte med rapporten 7

2. Det nationella provsystemet **8**
2.1 Om ämnesproven i årskurs 5 (Äp 5) 9
2.2 Provens innehåll och format vårterminen 2007 10
2.3 Lärarenkät och elevarbeten 10

3. Insamlingen våren 2007 **12**
3.1 Beskrivning av skolorna och eleverna i urvalet 13
3.2 Deltagande i ämnesproven och bortfall 14
3.3 Bortfallsanalys 17

4. Resultat **20**
4.1 Disposition 21
4.2 Engelska 21
4.3 Matematik 24
4.4 Svenska och svenska som andraspråk 26
4.5. Sammanfattning av resultaten 29

5. Diskussion kring uppföljningens möjligheter **32**

Bilagor 34

Bilaga 1 35
Översikt över ämnesproven vårterminen 2007

Bilaga 2 36
Bedömningsanvisningar vid resultatrapportering

Sammanfattning

Sammanfattning

Skolverket har våren 2007 gjort en urvalsinsamling av resultaten för ämnesproven i årskurs 5. Detta var andra gången som uppgiftsinsamlingen genomfördes. Den första genomfördes 2006. Uppgifter har slumpvis samlats in från 200 skolor i syfte att ge en nationell resultatbild i ämnena engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk efter halva grundskoletiden. Rapporten presenterar resultaten från denna insamling.

De universitet och högskolor som utvecklar och konstruerar proven, genomför årligen insamling av ett urval elevarbeten och enkäter från berörda lärare. I rapporten hänvisas även till denna insamling.

Ämnesproven i årskurs 5 är inte obligatoriska från statens sida men många skolhuvudmän fattar lokala beslut som innebär att proven ska användas. De är avsedda att genomföras under vårterminen. Proven har som syfte att stödja lärarna i bedömningen om eleven nått målen, att tydliggöra elevens starka och svaga sidor i ämnet samt att konkretisera kursplanerna. Detta gör att en sammanställning av resultaten av proven endast kan ses som ett av flera möjliga sätt att skapa sig en bild av kunskapsläget för eleverna i årskurs 5.

Av de 200 skolorna i urvalet har 199 rapporterat in uppgifter. Eleverna i årskurs 5 på skolan som inte rapporterat var överflyttade till en annan skola och skolan utgick därför. Trots att proven inte är obligatoriska används de i mycket stor utsträckning och de flesta elever gör nästan alla delprov, genomsnittseleven har gjort 12 eller 13 av totalt 14 delprov.

Resultaten varierar mycket mellan de olika delproven. I engelska är det mellan 5 och 10 procent av eleverna som inte når kravnivån på vart och ett av de olika delproven. Större andelar elever når ej kravnivåerna i matematik, beroende på delprov är det mellan 5 och 17 procent. I svenska är det mellan 5 och 19 procent av eleverna som inte når kravnivån för de olika delproven. Motsvarande andelar i svenska som andraspråk är mellan 10 och 31 procent. Vid jämförelse med resultaten för år 2006, med reservation för att proven inte är helt jämförbara mellan åren, är det ungefär samma andel elever som når kravnivån på delproven i respektive ämne. Genomgående för alla ämnen är att elever med högskoleutbildade föräldrar når kravnivåerna på alla delprov i större utsträckning. Skillnaden mellan könen, till flickors fördel, är störst i ämnet svenska, medan den är knappt märkbar i engelska och matematik. Elever med utländsk bakgrund når kravnivåerna i mindre utsträckning jämfört med elever med svensk bakgrund. Skillnaden finns i alla ämnen men är störst i matematik och minst i engelska.

Inledning

1. Inledning

Rapporten är indelad i fem delar. I den första inledande delen presenteras rapportens syfte. I del två beskrivs det nationella provsystemet i allmänhet och ämnesproven i årskurs 5 i synnerhet, följt av en kortfattad beskrivning av ämnesprovens innehåll.

Del tre behandlar den aktuella insamlingen av resultaten för ämnesproven i årskurs 5 våren 2007. Här beskrivs skolorna och eleverna i urvalet, dessutom beskrivs hur insamlingen har gått till och hur deltagandet i årets ämnesprov har sett ut. Deltagande och bortfall presenteras för varje ämne och delprov. I denna del relateras även till de elevarbeten och lärarenkäter som de institutioner vilka konstruerar ämnesproven, samlat in. Del tre avslutas med en analys av svarsfrekvens och bortfall.

I del fyra presenteras elevernas resultat på ämnesproven. För varje ämne och delprov anges andelen elever som nått respektive inte nått kravnivån. Även en sammantagen beräkning av de elever som gör samtliga delprov i respektive ämne presenteras. Här relateras också till de elevarbeten och lärarenkäter som institutionerna samlat in. Avslutningsvis görs en sammanfattning av resultaten. I del fem förs en diskussion kring uppföljningsmöjligheter.

1.1 Syfte med rapporten

Skolverket har på regeringens uppdrag (U2004/5293/S) genomfört en insamling av resultat från ämnesproven i årskurs 5 (Äp 5). Syftet är att ge en nationell resultatbild efter halva grundskoletiden.

Våren 2007 samlades resultat från ämnesproven i årskurs 5 för ett urval om 200 skolor. Insamlingen omfattar ämnena engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk, dvs. de ämnen där det finns nationella prov. Denna insamling ger en nationell bild av resultaten från ämnesproven i årskurs 5. Resultat presenteras även uppdelade på kön, svensk och utländsk bakgrund samt efter föräldrarnas högsta utbildningsnivå. Urvalet möjliggör inte regionala jämförelser eller jämförelser mellan olika typer av huvudmän eller för specialskolan. Urvalet är även begränsat i fråga om undergrupper av elever med utländsk bakgrund samt för elever som läser svenska som andraspråk. Vidare bör det framhållas att syftet inte är att jämföra skolor. Resultat kommer heller inte att presenteras på skolnivå.

Det nationella provsystemet

2. Det nationella provsystemet

Det nationella provsystemet omfattar för grundskolan dels nationella prov för årskurs 5 och årskurs 9 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk, dels provmaterial i Skolverkets provbank. Förutom prov och provmaterial erbjuds för grundskolan diagnostiska material. Syftet med det nationella provsystemet skall vara att

- bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna,
- förtydliga målen och visa på elevers starka och svaga sidor,
- konkretisera kursmål och betygskriterier
- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Proven är inte utformade så att de prövar elevens kunskaper mot alla uppställda mål. Det nationella provsystemet har som övergripande syfte att främja en ökad måluppfyllelse. Detta ska ske genom att prov och provmaterial konkretiserar kursplaner och betygskriterier. I det nationella provsystemet finns material av olika slag som ska uppfylla olika syften. Provsystemet omfattar material som stödjer lärarna i den kontinuerliga bedömningen av om elever uppnått olika mål (diagnostiska material). Det ska också stödja en likvärdig och rättvis betygssättning (nationella prov och provmaterial i Skolverkets provbank) samt slutligen ge underlag för att bedöma måluppfyllelsen lokalt, regionalt och nationellt, t.ex. genom insamling av resultat.

2.1 Om ämnesproven i årskurs 5 (Äp 5)

Äp 5 är, liksom övriga prov och provmaterial i det nationella provsystemet, utvecklade för att pröva elevers kunskaper mot målen i ämnenas kursplaner. Proven prövar dock inte alla målen i kursplanerna.

Äp 5 har för närvarande tre funktioner:

a) Ett stöd för lärare att bedöma om eleven nått målen i kursplanen. Genom uppgifterna och de diskussioner som förs i bedömningsunderlaget får läraren stöd att bedöma om eleven nått målen för respektive ämne.

b) En diagnostisk funktion, genom den s.k. kunskapsprofilen, som tydliggör elevens starka och svaga sidor genom en sammanställning av resultaten på ämnesprovet och lärarens bedömning av elevens övriga prestationer.

c) En pedagogisk-didaktisk funktion, dvs. proven utgår från didaktiska överväganden baserade på läroplanens kunskapssyn och kursplanernas innehåll. Genom den typ av uppgifter som används har proven en kompetensutvecklande funktion för lärare. Vid provkonstruktion betonas att det inte är det lätt mätbara som ska ses som det viktiga, varför det finns en stor variation av uppgifter, bl.a. muntliga uppgifter, hörförståelseuppgifter, gruppuppgifter och uppgifter av problemlösande karaktär.

Ämnesproven bygger, i enlighet med styrsystemet, inte på något visst undervisningssätt och inte heller på innehållet i några särskilda material. Provuppgifterna är utarbetade i överensstämmelse med nationella styrdokument och är utprövade och granskade av elever, lärare och andra experter. Provkonstruktörerna och referensgrupper bestående av lärare och ämnesdidaktikter analyserar de uppgifter som ingår i varje delprov. Analysen utgår från resultat från utprövningar och tolkning av kursplanen och resulterar i en angivelse av vad som ska

krävas för att en elev ska anses ha nått målet. Olika kvaliteter på uppgiftslösningar beskrivs i bedömningsanvisningarna. Tillsammans med lärarens kontinuerliga iakttagelser av elevens framsteg utgör ämnesproven underlag för att bedöma om eleven nått de mål som ska ha uppnåtts vid slutet av årskurs 5. Med stöd av ämnesproven i årskurs 5 gör läraren både en summativ bedömning, dvs. hur väl eleven nått målen i slutet av årskurs 5, och en formativ bedömning som syftar till att ta reda på vilka insatser som behöver göras för att eleven ska kunna nå målen. Provresultaten är en hjälp vid bedömning om eleven har uppnått eller inte uppnått målen. Läraren bedömer också elevens övriga prestationer i ämnet med hjälp av t.ex. kontinuerliga iakttagelser och elevens självvärdering. Allt ställs samman i en kunskapsprofil, där elev, lärare och förälder kommer överens om hur eleven ska arbeta vidare mot målen i ämnet. Denna kunskapsprofil är framåtsyftande. Ämnesproven i årskurs 5 konstrueras helt nya vartannat år och används två år i rad. Proven är samlade i en pärm och skickas ut till skolor med årskurs 5.

Ämnesproven i engelska konstrueras av Enheten för språk och litteratur, Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet. Ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk konstrueras av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet. Ämnesproven i matematik konstrueras av PRIM-gruppen vid Lärarhögskolan i Stockholm.

2.2 Provens innehåll och format vårterminen 2007

I Äp 5 prövas elevens kunskaper i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Till varje ämne finns uppgifter av olika karaktär och format. Proven används för närvarande två år i rad, vilket innebär att samma prov som användes vårterminen 2007 kommer att användas även vårterminen 2008.

I engelska prövas elevens förmåga att lyssna till och förstå talad engelska, att läsa och förstå olika slags texter och att kommunicera i tal och skrift. Även i matematik fokuseras olika slags kunskaper och tanken är att eleven skall få möjlighet att visa sina kunskaper på många olika sätt. Provet innehåller både korta enstegsuppgifter och mer omfattande och utredande uppgifter. I svenska och svenska som andraspråk prövas, i det aktuella provet med temat *”I vått och torrt”*, både förmågan att läsa och förstå olika typer av texter på olika nivåer, skrivförmågan samt förmågan att argumentera.

Till alla ämnen finns elevmaterial som fokuserar elevernas reflektion kring det egna lärandet. Den kunskapsprofil som tillhandahålls i varje ämne utgör ett underlag där läraren kan väga samman resultaten på de olika delproven med sin bedömning av elevens prestationer i övrigt. Eleverna har i den också möjlighet att skriva reflektioner om sitt kunnande. En översikt över de delar som ingår i provet 2007 finns i bilaga 1.

2.3 Lärarenkät och elevarbeten

De universitet och högskolor som utvecklat och konstruerat proven genomför årligen en insamling av elevarbeten och enkäter från berörda lärare. Insamlingen av elevarbeten och lärarenkäter är ett viktigt underlag för utveckling av proven. Tidigare insamlingar beskrivs i särskilda rapporter.[1] I del 3 och 4 hänvisas till institutionernas egna insamlingar. Mellan 1 670 och 1 780 lärarenkäter har skickats in till varje institution som konstruerar ämnesproven. Cirka 550 elevarbeten i varje ämne, med elevlösningar, elevenkät och självbedömning, för elever födda viss dag, vissa månader, har skickats till respektive institution.

1. Skolverket 2006, Ämnesprov i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk för årskurs 5 vårterminen 2006. Rapporten hittas via: www.skolverket.se > nationellt provsystem > nationella prov > resultat > grundskolan > resultat årskurs 5.

Insamlingen våren 2007

3. Insamlingen våren 2007

Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Skolverket genomfört insamlingen av resultat från ämnesproven i årskurs 5. Insamlingen pågick under våren 2007 med hjälp av ett webbaserat insamlingssystem. Urvalet omfattar 200 slumpmässigt utvalda skolor av totalt 4 104. Skolor med färre än åtta elever i årskurs 5 exkluderades. Urvalet är nationellt representativt.

Uppgifter om samtliga elevers resultat från Äp 5 på de utvalda skolorna samlades in. Sammanlagt efterfrågades uppgifter från 14 olika delprov (5 i matematik, 4 i engelska och 5 i svenska och svenska som andraspråk) genom svarsalternativen:

- nått kravnivån för delprovet
- ej nått kravnivån för delprovet
- frånvarande
- undantagen
- klassen gör ej delprovet.

Det är läraren som avgör om en elev bedöms nå eller inte nå kraven för respektive delprov. Till stöd har läraren bedömningsinstruktioner med anvisningar om kravnivåer, se bilaga 2. Kategorin *frånvarande* avser elever som varit frånvarande vid provtillfället/provtillfällena. Kategorin *undantagen* avser elever där läraren av olika skäl bedömt att eleven inte kan eller bör göra delprovet. Till skillnad från den förra kategorin har det vid *undantagen* fattats ett aktivt beslut att eleven inte ska göra delprovet.

Förutom resultat på delprovsnivå insamlades individuppgifter med personnummer och uppgifter om huruvida eleven läser svenska som andraspråk. Även individuppgifter för elever som inte deltog i proven rapporterades. Insamling med personnummer medför möjligheter att utnyttja registerdata som t.ex. kön, föräldrars utbildningsnivå, ev. utländsk bakgrund och invandringsår.

3.1 Beskrivning av skolorna och eleverna i urvalet

Majoriteten av de 200 skolorna i urvalet har en kommunal huvudman. Av de tjugo skolorna i urvalet (10 procent) med fristående huvudman har 17 allmän inriktning, en har konfessionell inriktning och två har inriktning mot waldorfpedagogik. Skolorna varierar i storlek, den minsta har 7 elever i årskurs 5 och den största 90 elever. I genomsnitt har skolorna ca 29 elever i årskurs 5.

Uppgifter har samlats in från 5 728 elever varav 50,5 procent är pojkar och 49,5 procent flickor. Totalt 14 procent har utländsk bakgrund, 9 procent är födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar och 5 procent är själva födda utomlands.[1] Vad gäller föräldrarnas högsta utbildningsnivå har 4 procent av eleverna föräldrar med högst förgymnasial utbildning, 47 procent har föräldrar med högst gymnasial utbildning och 47 procent föräldrar med eftergymnasial utbildning som högsta utbildning.[2] Föräldrars utbildningsnivå har högt förklaringsvärde vid analyser av elevers resultat i grundskolans senare del och gymnasieskolan.[3]

1. Elver med utländsk bakgrund definieras som elever födda utomlands samt elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands. För en knapp procent av eleverna i urvalet saknas uppgift om svensk/utländsk bakgrund.
2. För 2,3 procent av eleverna saknas uppgift om föräldrarnas högsta utbildningsnivå, dvs uppgift om utbildningsnivå saknas för båda föräldrarna i SCB:s utbildningsregister.
3. Skolverket 2004, Elever med utländsk bakgrund.

3.2 Deltagande i ämnesproven och bortfall

Av de 200 utvalda skolorna har 199 rapporterat in uppgifter. Eleverna i årskurs 5 på den skola som inte deltog var överflyttade till en annan skola och därför utgick skolan. Endast i de två skolorna med waldorfpedagogik har ingen av skolornas sammanlagt 41 elever i årskurs 5 gjort något av de 14 delproven. Från alla övriga skolor finns resultat inrapporterade. Dock saknas ibland uppgift om eleverna har gjort delprovet. Detta bortfall uppgår till 0,1-1,2 procent beroende på delprov.

Uppgifter om ämnesproven har kommit in för 5 728 elever vilket i stort motsvarar elevantalet enligt elevstatistik rapporterad 15 oktober 2006.[2] De 5 728 eleverna motsvarar 5,4 procent av det totala antalet elever i årskurs 5 läsåret 2006/07.

Totalt 128 elever (2,2 %) har av olika anledningar inte gjort något av delproven. Elever som inte gjort något eller några av proven har antingen varit undantagna, frånvarande eller så har klassen inte gjort provet.

Proven är inte obligatoriska från statens sida. Däremot förekommer det att skolhuvudman eller rektor fattar beslut om att de ska genomföras. Även där det förekommer beslut att proven ska användas kan enskilda elever vara frånvarande eller undantagna av olika orsaker. Till exempel är elever som nyligen anlänt till Sverige ofta undantagna. Delproven används i olika stor utsträckning. Några delprov kan förutsätta en viss organisation med t.ex. ökad lärarbemanning vilket kan vara svårt att ordna. En majoritet av eleverna har dock gjort de flesta av delproven, genomsnittseleven gör 12 eller 13 av de totalt 14 delproven. I redovisningen nedan presenteras deltagandet i delproven för respektive ämne. En översikt av delproven i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk, återfinns i bilaga 1. I anslutning till varje ämne redogörs för vad som framkommit i inskickad lärarenkät samt utifrån elevmaterial (elevarbeten, elevers självbedömning och/eller elevenkät) som skickats in.

Engelska

I tabell 1 presenteras andelen elever som gjort eller inte gjort proven.

Tabell 1 Deltagande (%) i delproven i engelska

Delprov	A Samtala/tala	B Lyssna, förstå	C och D Läsa, förstå	E Skriva
Gjort provet	**85,4**	**96,5**	**94,4**	**93,4**
Inte gjort provet	**14,0**	**3,0**	**5,0**	**6,0**
därav:				
Frånvarande	0,9	0,6	0,5	0,7
Undantagen	1,7	1,6	1,6	1,8
Klassen gör ej delprovet	11,5	0,8	2,9	3,5
Uppgift saknas	**0,6**	**0,6**	**0,6**	**0,6**
Total andel	100	100	100	100
Totalt antal	5 728	5 728	5 728	5 728

2. Det är naturligt att elevantalet varierar något mellan mätpunkterna då elever kan flytta eller byta skola. Det kan även ske organisatoriska förändringar i skolorna.

Deltagandet i delproven i engelska är högt. Bortfallet är störst för delprov A vilket främst beror på att 11,5 procent av eleverna går i klasser där läraren valt att inte använda provet. Delprov A innebär att elever samtalar i par. Nästan alla elever i urvalet genomför de övriga delproven. Ungefär 82 procent av eleverna gör alla fyra delproven i engelska. Endast 3 procent (190 elever) gör inte något av delproven. Om man exkluderar de elever vars deltagande anges med ”uppgift saknas” sjunker andelen elever utan provresultat till 2,8 procent (159 elever).

Kommentarer för ämnet engelska

I de inskickade lärarenkäterna tycker nästan samtliga lärare att ämnesprovet i engelska är ett mycket bra eller ganska bra prov. En stor majoritet av lärarna uppger också att elevernas reaktioner på provet varit positiva. Många av de lärare, som inte gjort delprov A, uppger tidsbrist och organisationsmässiga svårigheter som orsaker till att man inte genomfört det. Eftersom den muntliga förmågan är ett väsentligt mål i kursplanen är det önskvärt att fler lärare genomför muntliga delprov. Dessutom visar elevenkäten att eleverna tycker att den muntliga delen är den allra roligaste.

Matematik

I tabell 2 presenteras andelen elever som gjort proven eller inte gjort proven.

Tabell 2 Deltagande (%) i delproven i matematik

Delprov	B Mätning	C Geometriska fomer	D Tal och mönster	E Räkning	Gruppuppgift
Gjort provet	**96,1**	**96,8**	**96,7**	**95,7**	**53,6**
Inte gjort provet	**3,4**	**2,6**	**2,7**	**3,7**	**45,2**
därav:					
Frånvarande	0,8	0,7	0,7	0,7	1,4
Undantagen	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3
Klassen gör ej delprovet	1,3	0,7	0,7	1,7	42,5
Uppgift saknas	**0,6**	**0,6**	**0,6**	**0,6**	**1,2**
Total andel	100	100	100	100	100
Totalt antal	5 728	5 728	5 728	5 728	5 728

Deltagandet i delproven i matematik är högt med undantag för gruppuppgiften. Gruppuppgiften, *Fiskelycka?* är en muntlig gruppuppgift som är gemensam med provet i svenska. Mer än 40 procent av eleverna går i klasser som inte gör gruppuppgiften. I delprov B ingår dessutom en paruppgift så totalt är det möjligt att göra två par-/gruppuppgifter i matematik. För totalt 3 procent av eleverna finns inte något provresultat från matematiken inrapporterat. Om man exkluderar de elever vars deltagande anges med ”uppgift saknas” sjunker andelen elever utan provresultat till 2,5 procent (142 elever). Eftersom det är många elever som inte gör gruppuppgiften blir det inte heller så många som gör alla fem delproven. Endast 52,5 procent har gjort alla fem delprov medan 94,8 procent gjort alla delprov utom gruppuppgiften.

Kommentarer för ämnet matematik

I de inskickade lärarenkäterna uppger en klar majoritet av lärarna att de använder provet till alla sina elever. Det är mycket få elever som inte gör ett enda av delproven. I enkäten

förklarar lärarna att det främst är elever som bott i Sverige under en kortare tid och mycket svagpresterande elever som inte har gjort provet.

Lärarna ger många kommentarer om gruppuppgiften. De flesta handlar om att det är svårt att organisera en gruppuppgift och att det behövs fler lärare för att kunna genomföra den. Flera lärare beklagar att de inte har hunnit genomföra gruppuppgiften på grund av tidsbrist och brist på ork. En förklaring till varför inte fler lärare valde att göra uppgiften *Fiskelycka?* kan vara att klasserna gjorde paruppgiften i delprov B och tyckte att det var tillräckligt med arbete i grupp. Av dem som gjort gruppuppgiften anser dock fyra av fem lärare att den är bra eller ganska bra. En lärare uttrycker sig så här om den gemensamma gruppuppgiften: ”Särskilt bra hos oss som har många andraspråkselever. Språket är också en förutsättning för att klara matematiken.”

Det är fler lärare i år än tidigare år, ungefär en femtedel, som kompletterar årets prov med uppgifter från tidigare prov som inte prövas i det aktuella provet. Detta trots att årets prov prövar fler mål än tidigare.

Svenska

Proven i svenska respektive svenska som andraspråk är desamma men ämnena har olika kursplaner och läraren ska bedöma elevens resultat utifrån vilken kursplan eleven följer. Svenska och svenska som andraspråk redovisas därför separat. I tabell 3 ingår endast de elever som inte angetts läsa svenska som andraspråk (5 336 elever, 93 %).

Tabell 3 Deltagande (%) i delproven i svenska

Delprov	1 Läsa, förstå litterär text	2 Läsa, förstå sakprosa	3 Skrivuppgift	4 Gruppuppgift ma - sv	5 Läsa, samtala, kortskriva
Gjort provet	**97,7**	**97,7**	**97,5**	**53,6**	**85,8**
Inte gjort provet	**2,2**	**2,2**	**2,5**	**46,4**	**13,8**
därav:					
Frånvarande	0,8	0,8	1,0	1,5	1,6
Undantagen	0,8	0,8	0,8	1,3	1,3
Klassen gör ej delprovet	0,6	0,6	0,7	43,7	10,9
Uppgift saknas	**0,1**	**0,1**	**0,0**	**0,0**	**0,4**
Total andel	100	100	100	100	100
Totalt antal	5 336	5 336	5 336	5 336	5 336

Det delprov som görs i minst utsträckning är den muntliga gruppuppgiften *Fiskelycka?* som är gemensam med provet i matematik, här delprov 4. Totalt 46,4 procent av eleverna gör inte detta delprov, främst på grund av att provet inte används i klassen. Det är även en förhållandevis stor andel som inte gör delprov 5 vilket behandlar läsning, samtal och kortskrivande. Nästan 2 procent (99 elever) gör inte något av delproven i svenska. Om man exkluderar de elever vars deltagande anges med ”uppgift saknas” sjunker andelen elever utan provresultat till 1,8 procent (97 elever). Drygt 50 procent gör alla fem delproven och 84,8 procent gör alla delprov utom gruppuppgiften.

Svenska som andraspråk

Drygt 6 procent (367 elever) i urvalet rapporterades läsa svenska som andraspråk. Det motsvarar ganska väl andelen i riket då 6,9 procent deltog i undervisning i svenska som andraspråk i grundskolan läsåret 2006/07. Deltagandet i delproven i svenska som andraspråk redovisas i tabell 4.

Tabell 4 Deltagande (%) i delproven i svenska som andraspråk

Delprov	1 Läsa, förstå litterär text	2 Läsa, förstå sakprosa	3 Skrivuppgift	4 Gruppuppgift ma - sv	5 Läsa, samtala, kortskriva
Gjort provet	**93,2**	**92,9**	**92,6**	**68,7**	**86,9**
Inte gjort provet	**6,8**	**7,1**	**7,4**	**31,3**	**13,1**
därav:					
Frånvarande	0,5	0,3	1,1	1,4	2,2
Undantagen	4,6	5,2	4,6	3,8	4,4
Klassen gör ej delprovet	1,6	1,6	1,6	26,2	6,5
Uppgift saknas	-	-	-	-	-
Total andel	100	100	100	100	100
Totalt antal	367	367	367	367	367

Liksom för elever som läser svenska är deltagandet lägre för delproven 4 och 5. För delprov 4 går drygt 26 procent av eleverna i klasser som inte gör provet. Andelen undantagna elever är högre här jämfört med de andra ämnena. Generellt för alla ämnen gäller att de flesta undantagna är elever som invandrat efter ordinarie skolstart. Sex procent (23 elever) har inte gjort något av delproven i svenska som andraspråk. Totalt 67 procent har gjort alla proven och 85 procent har gjort alla delprov utom gruppuppgiften.

Kommentarer för ämnet svenska och svenska som andraspråk

I de inskickade lärarenkäterna uppger en klar majoritet av lärarna att de använder ämnesprovet för alla sina elever i årskurs 5. Majoriteten tycker att proven är bra eller ganska bra och de använder också kunskapsprofilen i provmaterialet för att få en samlad bild av elevens olika förmågor. Delprov 4 (gruppuppgift) hade även i år ett lågt deltagande. Det låga deltagandet kan delvis förklaras av att delprovet var svårt att genomföra då det krävde tillgång till flera datorer samtidigt. I instruktion till gruppuppgiften angavs att den kunde genomföras under flera tillfällen, även utan tillgång till datorer. En lärare nämner att de skrev ut uppgifterna från datorn i förväg för att klassen skulle kunna genomföra uppgiften.

3.3 Bortfallsanalys

De flesta elever som genomfört delproven gjorde alla eller nästan alla delprov, genomsnittseleven har gjort 12,4 av totalt 14 prov. Mellan elever med utländsk respektive svensk bakgrund skiljer 0,7 gjorda prov (11,8 respektive 12,5).[3] Skillnaderna beror till stor del på att elever födda utomlands och främst de som invandrat efter ordinarie grundskolestart (år 2002 eller senare) i högre grad än andra elever är undantagna från proven.

Det finns även statistiskt signifikanta skillnader som visar att elever med föräldrar med lägre utbildning gör något färre delprov jämfört med elever med högre utbildade föräldrar (11,6 respektive 12,5).

3. Elever med utländsk bakgrund definieras som elever födda utomlands samt elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.

Det är viktigt att försöka fastställa om eleverna i bortfallet systematiskt skiljer sig från dem som gjort proven. Bortfallsanalyser har därför genomförts för delprov med störst bortfall:

- Engelska: Samtala/tala (delprov A) med ett bortfall på 14,0 procent.
- Matematik: Gruppuppgiften med ett bortfall på 45,2 procent.
- Svenska: Gruppuppgiften (delprov 4) med ett bortfall på 46,4 procent och Läsa, samtala, kortskriva (delprov 5) med ett bortfall på 13,8 procent
- Svenska som andraspråk: Gruppuppgiften (delprov 4) med ett bortfall på 31,3 pro cent och Läsa, samtala, kortskriva (delprov 5) med ett bortfall på 13,1 procent.

Vissa skillnader bland elevgrupperna som gjort respektive inte gjort engelskans delprov A och svenskans delprov 5 finns. Sammantaget är dock skillnaderna i elevsammansättningen mellan dem som gjort proven och dem som inte gjort proven små och man kan därför anta att bortfallet inte snedvrider resultatet.

Resultat

4. Resultat

Resultaten från ämnesproven är en av flera indikationer på måluppfyllelse i de aktuella ämnena. Proven prövar inte samtliga mål som finns i kursplanerna. För att kunna bedöma måluppfyllelse för enskilda elever måste hänsyn tas till samtliga mål och lärarens bedömning av elevens övriga prestationer måste vägas samman med resultaten från de nationella proven.

4.1 Disposition

I den resultatredovisning som följer redovisas varje ämne separat. Där det är möjligt görs jämförande analyser utifrån den bakgrundsinformation som finns om eleverna. Information om kön, föräldrars utbildningsnivå och eventuell utländsk bakgrund är viktig för att genom olika typer av analyser få en djupare förståelse för olika mönster i resultaten.

Föräldrars utbildningsnivå har högt förklaringsvärde vid analyser av elevers resultat i grundskolans senare del och gymnasieskolan. En viktig faktor är att elever vars föräldrar har en högre utbildningsnivå, presterar generellt bättre jämfört med elever vars föräldrar har en lägre utbildningsnivå. En annan viktig faktor är utländsk bakgrund. Föräldrarnas utbildningsnivå förklarar en stor del av skillnaderna i resultat mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund. [4]

Efter en kort presentation av delproven i ämnet redovisas resultaten på två olika sätt. Under rubriken *Resultat per delprov* görs en deskriptiv sammanställning för vart och ett av delproven. Tabellerna visar i vilken utsträckning de som gjort delproven nått respektive inte nått kravnivåerna. Varje delprov redovisas förutom de för svenska som andraspråk, även uppdelat på kön.

I anslutning till varje ämne redogör institutionernana för vad som framkommit i inskickad lärarenkät samt utifrån elevmaterial (elevarbeten, elevers självbedömning och/eller elevenkät) som skickats in till provinstitutionen.

Under rubriken *Nått kravnivån i samtliga delprov* ges en samlad bild av i vilken utsträckning de elever som gör alla delprov i respektive ämne också klarar kravnivåerna för alla proven. Detta är ett sätt att presentera resultaten som visar i vilken utsträckning det är samma elever som når respektive inte når kravnivån för delproven. Det finns dock inget uttalat krav att eleverna ska klara ett visst antal av delproven för att anses klara målen. Observera att detta sammanslagna mått inte är lämpligt för jämförelser mellan olika ämnen. Antalet delprov skiljer sig mellan ämnena och det är svårare att klara 5 av 5 än 3 av 3 prov. Då antalet prov ökar, ökar också risken att inte nå kravnivån på minst ett av proven. Denna sammanvägningsmodell är en konstruktion som utgör underlag för jämförelser inom ämnet i mer aggregerad form, t.ex. då man vill jämföra resultaten mellan elevgrupper, på nationell nivå eller mellan skolor. På grund av högt bortfall undantas gruppuppgiften i svenska, svenska som andraspråk och matematik vid dessa sammanslagningar.

4.2 Engelska

Ämnesprovet i engelska består i år av fyra delprov, mot fem delprov föregående år. Den korta läsförståelsen, del C, och den längre läsförståelsen, del D, har resultatmässigt slagits ihop till ett delprov. Denna åtgärd gör ämnesprovet för åk 5 strukturellt mera likt övriga nationella prov i engelska. Ett övergripande tema för provet är *Having fun*. I del A, *Hello World*, får eleverna tillfälle att samtala och visa vad de kan när det gäller muntlig kommunikation och interaktion. Del B, *An interview with Steve*, består av en intervju med en ishockeyspelare

4. Skolverket 2004, Elever med utländsk bakgrund.

och därefter några korta samtal. Det gäller att lyssna och svara på frågor. Svarsformatet är både öppna svar och flerval. Del C, *Fun time,* och del D, *A medal for Amy,* prövar båda elevernas läsförståelse, del C i form av korta dialoger där det gäller att välja rätt alternativ av fyra för att avsluta varje dialog och del D i form av en tidningsartikel, där svarsformatet växlar mellan öppna svar och flerval. Den skriftliga provdelen, del E *Having fun*, ger eleverna tillfälle att visa att de kan förmedla ett budskap och därmed kommunicera på engelska i skrift. Dessutom gör eleverna en självbedömning av sina kunskaper i engelska i den del av provet som kallas *My English* och de utvärderar de olika delproven i en elevenkät, *What did you think about…?*

Resultat per delprov i engelska

I tabell 5 presenteras en sammanställning av resultaten för de elever som gjort respektive delprov i engelska. Mellan 85 och 96 procent av alla elever i urvalet gjorde respektive prov.

Tabell 5 Resultat (%) för delproven i engelska, totalt och uppdelat på kön

		Ej nått kravnivån på provet	Nått kravnivån på provet	Total andel	Totalt antal
Delprov A	Pojkar	10	90	100	2 465
Samtala/tala	Flickor	11	89	100	2 427
	Totalt	**10**	**90**	**100**	**4 892**
Delprov B	Pojkar	5	95	100	2 786
Lyssna, förstå	Flickor	4	96	100	2 739
	Totalt	**5**	**95**	**100**	**5 525**
Delprov C och D	Pojkar	7	93	100	2 720
Läsa, förstå	Flickor	6	94	100	2 688
	Totalt	**6**	**94**	**100**	**5 408**
Delprov E	Pojkar *	10	90	100	2 689
Skriva	Flickor *	7	93	100	2 662
	Totalt	**9**	**91**	**100**	**5 351**

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor.

Eleverna lyckas mycket bra med att nå kravnivån på de receptiva delarna, lyssna (B) och läsa (CD), medan de inte lyckas riktigt lika bra på de produktiva delarna, samtala (A) och skriva (E). På del A bedöms 10 procent av eleverna inte nå kravnivån och motsvarande siffra för del E är 9 procent.

Liksom tidigare år kan en liten, men signifikant, skillnad ses mellan könen när det gäller att uppnå kravnivån på den skriftliga delen (E). Totalt har 91 procent av eleverna nått kravnivån. Gör man en uppdelning mellan flickor och pojkar skiljer det tre procentenheter till flickornas fördel. Liknande resultat uppvisar de nationella proven i åk 9. Könsskillnader när det gäller skriftspråk bekräftas också i den nationella utvärderingen (NU-03), liksom i gymnasieskolans kursprov och i flera internationella studier.

Kommentarer för ämnet engelska

Av de 1 668 lärarenkäter som inkommit till institutionen anser en mycket stor majoritet av lärarna att svårighetsgraden på de olika provdelarna är rimlig med tanke på målen att uppnå enligt kursplanen i engelska. Enkäten visar också att delproven A och E, med fokus på att tala och skriva, är de delar som lärarna tycker är svårast att bedöma. Därför önskar de fler bedömningsexempel i provets lärarmaterial. Intressant att notera är dock att en fjärdedel

av de lärare som genomfört del A med sina klasser inte lyssnat på de elevsamtal som finns som bedömningsexempel på den cd som medföljer provpärmen.

513 elevarbeten för ämnet engelska har skickats in. I elevarbeten ingår även en elevenkät och elevernas självbedömning. När eleverna i självbedömningsdelarna, tar ställning till vad de själva tycker att de kan och inte kan, uppvisar de genomgående gott självförtroende, om än något lite svagare vad gäller läsförståelse. När de i elevenkäten efter det att de genomfört delproven svarar på frågan om hur lätta respektive svåra de ansåg att de olika uppgifterna varit, visar det sig dock att de båda läsuppgifterna uppfattats som tämligen enkla.

Nått kravnivån i samtliga delprov i engelska

I tabell 6 presenteras andel och fördelning av de elever som gjort och klarat kravnivån i alla fyra delprov. Endast elever som gjort alla fyra delproven i engelska (totalt 4712 elever), är med i sammanställningen.

Tabell 6 Andel (%) och antal elever som har uppnått kravnivån på samtliga delprov i engelska, av de elever som gjort alla fyra delproven (totalt 4 712 elever)

		Antal	Procent
Totalt		**4 006**	**85**
Kön			
	Pojkar	2 006	85
	Flickor	2 000	85
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå *			
	Okänd/saknas	64	71
	Förgymnasial utbildning	114	66
	Gymnasial utbildning	1 796	82
	Eftergymnasial utbildning	2 032	90
Bakgrund*			
	Svensk bakgrund	3 510	86
	Utländsk bakgrund	496	82

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan kategorierna för respektive bakgrundsvariabel.

Av de elever som gjort alla fyra delprov i engelska når 85 procent kravnivån på samtliga delar.

När det gäller könsskillnader i resultaten för de elever som gjort alla fyra delproven, kan vi konstatera att, till skillnad från förra året, flickor och pojkar når kravnivån i lika stor omfattning, nämligen 85 procent.

Liksom tidigare visar statistiken att elevens förmåga att uppnå kravnivån till viss del hänger samman med föräldrarnas utbildningsnivå. Bland de elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå, når 90 procent av de elever som gjort alla fyra delproven upp till kravnivån. Motsvarande andelar för de med föräldrar vars högsta utbildning är förgymnasial är 66 procent och gymnasial 82 procent.

Mellan elever med utländsk bakgrund och svensk bakgrund skiljer sig provresultaten liksom förra året med endast 4 procentenheter. Denna skillnad är mindre än för ämnena svenska och matematik. Anledningen till att skillnaden i engelska inte är större mellan de

båda kategorierna av elever kan vara det engelska provets enspråkighet. Eftersom både instruktioner och uppgifter är helt på engelska och eleverna också förväntas använda enbart engelska, behöver man inte gå ”omvägen” via svenskan för att klara av provuppgifterna.

4.3 Matematik

Provet i matematik består av fem delprov som har rapporterats in. Ett delprov är gruppuppgiften *Fiskelycka?* som är gemensam med provet i svenska och svenska som andraspråk. Delprov B *Mätning* innehåller en individuell del och en del som görs som en paruppgift. I delen prövas elevens förmåga att jämföra, uppskatta och mäta längder, massor och volymer. I paruppgiften kan eleven förutom förståelse för längd visa förståelse för vinkelbegreppet. I Delprov C *Geometriska former* får eleven visa sin rumsuppfattning och sin förståelse av viktiga egenskaper hos geometriska figurer och mönster. I Delprov D *Tal och mönster* prövas elevens taluppfattning främst för tal i bråk- och decimalform. Eleven får också visa sin förmåga att bestämma obekanta tal i enkla formler och upptäcka talmönster. I Delprov E *Räkning* får eleven visa i vilken utsträckning han/hon kan räkna subtraktion i huvudet och med skriftliga räknemetoder i subtraktion. Till provet i matematik finns även en del, Del A, *Du och matematiken,* för elevens självbedömning och reflektiva förmåga. Denna del ingår dock inte i den här insamlingen. Inte heller Del F *Mina tankar om matematik* ingår i insamlingen. Den delen fokuserar på elevens medvetenhet om och ansvar för sitt lärande.

Resultat per delprov i matematik

Resultaten för de elever som gjort respektive delprov i matematik presenteras i tabell 7. Mellan 96 och 97 procent av alla elever i urvalet gjorde respektive prov, bortsett från gruppuppgiften vars deltagande endast uppgick till 54 procent.

Tabell 7 Resultat (%) för delproven i matematik, totalt och uppdelat på kön

		Ej nått kravnivån på provet	Nått kravnivån på provet	Total andel	Totalt antal
Delprov B	Pojkar*	10	90	100	2 787
Mätning	Flickor*	13	87	100	2 715
	Totalt	**11**	**89**	**100**	**5 502**
Delprov C	Pojkar	6	94	100	2 805
Geometriska former	Flickor	5	95	100	2 739
	Totalt	**5**	**95**	**100**	**5 544**
Delprov D	Pojkar	14	86	100	2 805
Tal och mönster	Flickor	16	84	100	2 735
	Totalt	**15**	**85**	**100**	**5 540**
Delprov E	Pojkar	17	83	100	2 776
Räkning	Flickor	18	82	100	2 708
	Totalt	**17**	**83**	**100**	**5 484**
Delprov GR	Pojkar	6	94	100	1 569
Gruppuppgift ma - sv	Flickor	6	94	100	1 502
	Totalt	**6**	**94**	**100**	**3 071**

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor.

En klar majoritet av eleverna når kravnivån på delproven, men det finns en variation i andelen som uppnår kravnivån. Av dem som gör proven bedöms mellan 83 och 95 procent

nå kravnivån på vart och ett av delproven. År 2007 klarar eleverna delproven i högre grad än vad eleverna klarade år 2006.

På Del D och E har eleverna svårast att nå kravnivån. Det är 85 procent av eleverna som bedöms nå kravnivån för delprov D, som prövar taluppfattning för tal i bråk- och decimalform, obekanta tal och talmönster. 83 procent av eleverna bedöms ha nått kravnivån på delprov E, som behandlar huvudräkning och skriftliga räknemetoder. Resultaten i matematik visar liten signifikant skillnad mellan könen. En marginellt större andel pojkar bedöms nå kravnivån för delprov B, som avser att pröva elevens förmåga att jämföra, uppskatta och mäta längder, massor och volymer.

Kommentarer för ämnet matematik

I några av de 1 750 lärarenkäter som skickats in till institutionen nämner lärare att uppgifterna i del E är för enkla. Det visar sig ändå att målet som prövas i denna del är svårast att nå. Redan år 2006 märktes att subtraktion var det räknesätt som eleverna hade svårast att klara. Därför fokuseras subtraktion i del E år 2007. Eleverna får möjlighet att visa vilka strategier de använder vid olika slags uppgifter. Till tre uppgifter med text och tre utan text ska samma beräkningar göras. Intressant är att eleverna lyckas bättre i uppgifterna som innehåller text. Lärarna ger år 2007 knappast några kommentarer om att uppgifter med text vållar problem för t.ex. elever med utländsk bakgrund eller elever med svårigheter att läsa. Detta skiljer sig från tidigare år. Kanske kan en förklaring till detta vara att lärarna före varje delprov läser en text, som gör eleverna förtrogna med ord och den miljö i vilken uppgifterna utspelar sig. Inledande texter till varje uppgift behövs därför i mindre omfattning. Gruppuppgiften är den del i vilken eleverna bedöms uppnå målen bäst. En del lärare kommenterar dock gruppuppgiften med att det är svårt att bedöma elevers individuella matematikkunnande i en gruppuppgift som ska lösas muntligt.

Lärarna kommenterar att eleverna överlag är positiva till uppgifterna och att de i hög utsträckning försöker lösa dem. I inskickade elevarbeten kan man se att det endast är några få uppgifter som eleverna inte försöker lösa. Detta gäller framför allt uppgifter i vilka de ska visa förståelse för likhetstecknet. Pojkar hoppar i högre grad än flickor över uppgifter.

Nått kravnivån i samtliga delprov i matematik

I tabell 8 presenteras andel och fördelning av de elever som gjort och klarat kravnivån i samtliga fyra delprov B, C, D och E. För att undvika ett allt för stort bortfall i sammanställningen exkluderas gruppuppgiften, vilken en stor del av eleverna inte genomförde. Redovisningen utgår därför ifrån de elever som gjort samtliga fyra resterande delprov i matematik (5 430 elever).

Tabell 8 Andel (%) och antal elever som har uppnått kravnivån på delprov B, C, D och E i matematik, av de elever som gjort de fyra delproven (totalt 5 430 elever)

		Antal	Procent
Totalt		**3 929**	**72**
Kön			
	Pojkar	2 015	73
	Flickor	1 914	71
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå*			
	Okänd/saknas	66	68
	Förgymnasial utbildning	108	54
	Gymnasial utbildning	1 687	66
	Eftergymnasial utbildning	2 068	80
Bakgrund*			
	Svensk bakgrund	3 495	74
	Utländsk bakgrund	434	63

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan kategorierna för respektive bakgrundsvariabel.

Av de elever som gjort alla fyra delproven var det 72 procent (3 929 elever) som bedömdes nå kravnivån för samtliga fyra individuella delprov. Vid jämförelse med år 2006 är det ungefär samma andel som nådde kravnivån, men då var det tre delprov. Resultatet år 2007 bör därför anses bättre än föregående år. Dock prövas delvis olika mål. Resultaten i matematik visar sammantaget inga signifikanta skillnader mellan flickor och pojkar.

Av eleverna med utländsk bakgrund nådde 63 procent kravnivån på samtliga delprov. Motsvarande andel för elever med svensk bakgrund är 74 procent. När det gäller delproven varierar skillnaden mellan 4 och 10 procentenheter.

Elever med högutbildade föräldrar klarar generellt proven bättre. Av de elever som gjort alla fyra delproven uppnår 80 procent kravnivån av de elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå. Motsvarande andelar för de med föräldrar vars högsta utbildning är förgymnasial är 54 procent och gymnasial 66 procent. Storleken på skillnaden varierar något mellan delproven, men ligger mellan 8 och 20 procentenheter avseende elever vars förälder har grund- eller högskoleutbildning. Skillnaden är minst för gruppuppgiften.

4.4 Svenska och svenska som andraspråk

Provet i svenska och svenska som andraspråk består av fem delprov som prövar olika mål i kursplanen. Delprov 1 är en uppgift som fokuserar elevens förmåga att läsa och förstå (litterär text). I delprov 2 prövas elevens förmåga att läsa och förstå (sakprosa/tidningstext). Delprov 3 är en skrivuppgift. Delprov 4 är en muntlig och skriftlig gruppuppgift som är gemensam med matematiken. I delprov 5 arbetar eleven med högläsning, gemensamt samtal i par och kort individuellt skrivande. Till provet i svenska/svenska som andraspråk finns även en del som fokuserar elevens självbedömning och reflektiva förmåga. Denna del ingick dock inte i urvalsinsamlingen. Proven i svenska respektive svenska som andraspråk är desamma men ämnena har olika kursplaner och redovisas därför separat i rapporten.

Resultat per delprov i svenska

I tabell 9 presenteras resultaten för de elever som gjort respektive delprov i svenska. Mellan 86 och 98 procent av alla elever i urvalet gjorde respektive prov, bortsett från gruppuppgiften vars deltagande endast uppgick till 54 procent.

Tabell 9 Resultat (%) för delproven i svenska, totalt och uppdelat på kön

		Ej nått kravnivån på provet	Nått kravnivån på provet	Total andel	Totalt antal
Delprov 1	Pojkar*	16	84	100	2 633
Läsa, förstå litterär text	Flickor*	11	89	100	2 582
	Totalt	**13**	**87**	**100**	**5 215**
Delprov 2	Pojkar	20	80	100	2 632
Läsa, förstå sakprosa	Flickor	18	82	100	2 581
	Totalt	**19**	**81**	**100**	**5 213**
Delprov 3	Pojkar*	12	88	100	2 629
Skrivuppgift	Flickor*	5	95	100	2 572
	Totalt	**9**	**91**	**100**	**5 201**
Delprov 4	Pojkar*	8	92	100	1 453
Gruppuppgift ma - sv	Flickor*	6	94	100	1 405
	Totalt	**7**	**93**	**100**	**2 858**
Delprov 5	Pojkar*	6	94	100	2 290
Läsa, samtala, kortskriva	Flickor*	3	97	100	2 286
	Totalt	**5**	**95**	**100**	**4 576**

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor.

Beroende på delprov har mellan 81 och 95 procent av eleverna nått kravnivåerna. Delprov 2, som prövar läsförståelse utifrån en autentisk tidningstext, var det delprov där eleverna hade svårast att nå kraven. 19 procent av eleverna bedömdes inte ha nått kravnivån på delprovet. Även delprov 1 prövar läsförståelse men delproven skiljer sig åt både vad gäller tidsåtgång och innehåll. Delprov 1 är en längre läsuppgift som utgår från en litterär text medan delprov 2 är en kortare uppgift med sakprosa. En större andel elever, 87 procent, bedömdes klara delprov 1. Flickorna klarade delprov 1 bättre än pojkarna, med ca 5 procentenheter, medan det på delprov 2 inte finns några signifikanta skillnader. Flera av delproven i svenska visar på mycket stora könsskillnader, samtliga till flickornas fördel. Skillnaderna är mest framträdande i delprov 3 som är en längre skrivuppgift. Hela 95 procent av flickorna når upp till kraven medan endast 88 procent av pojkarna gör det.

Kommentarer för ämnet svenska

Till institutionen har 1 775 lärarenkäter och 550 elevarbeten skickats in. Delprov 1 och 2 som utgörs av läsförståelseuppgifter har av en majoritet av lärarna bedömts vara lagom krävande för elever i årskurs 5. Delprov 4 (gruppuppgift) och delprov 5 som behandlar den muntliga förmågan har fått flera kommentarer från lärarna om svårigheten med bedömningen. Det är svårt att hinna med att lyssna till alla elever när muntliga delprov genomförs, framför lärare i enkäten. Bedömningsunderlaget, som lärarna har till stöd vid genomförandet, anser de ger tillräckligt stöd.

Nått kravnivån i samtliga delprov i svenska

I tabell 10 presenteras andel och fördelning av de elever som gjort och klarat kravnivån i samtliga fyra delprov. För att undvika ett för stort bortfall i sammanställningen exkluderas delprov 4 vilket en stor del av eleverna inte genomförde. Redovisningen utgår enbart ifrån de elever som läser svenska och gjort samtliga fyra resterande delprov i svenska (4 852 elever).

Tabell 10 Andel (%) och antal elever som har uppnått kravnivån på delprov 1, 2, 3 och 5 i svenska, av de elever som gjort de fyra delproven (totalt 4 527 elever)

		Antal	Procent
Totalt		3 211	71
Kön*			
	Pojkar	1 529	68
	Flickor	1 682	74
Föräldrarnas högsta utbildningsnivå*			
	Okänd/saknas	51	69
	Förgymnasial utbildning	61	50
	Gymnasial utbildning	1 381	65
	Eftergymnasial utbildning	1 718	78
Bakgrund*			
	Svensk bakgrund	2 973	72
	Utländsk bakgrund	238	61

*Statistiskt signifikanta skillnader mellan kategorierna för respektive bakgrundsvariabel.

Av de elever som gjort alla fyra delprov var det drygt 70 procent som nådde kravnivån på samtliga prov. År 2006 med fem delprov (gruppuppgiften undantagen), var det 73 procent som nådde kravnivån av de elever som gjort fem delprov. Resultaten år 2007 uppvisar signifikanta könsskillnader där 74 procent av flickorna bedöms nå kraven i fyra av fyra delprov medan 68 procent av pojkarna klarar detta.

Elever med högutbildade föräldrar klarade generellt proven bättre. Av de elever vars föräldrar har högskoleutbildning når nästan 80 procent kravnivån på alla delprov. Motsvarande andel för elever vars föräldrar har en gymnasieutbildning är 65 procent och för elever med föräldrar med lägre utbildning 50 procent.

Skillnaden är mindre mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund. 11 procentenheter skiljer grupperna där 72 procent av eleverna med svensk bakgrund mot 61 procent av dem med utländsk bakgrund når kravnivån i alla fyra delprov.

Resultat per delprov i svenska som andraspråk

Drygt 6 procent av eleverna (367 elever) i urvalet har angetts läsa svenska som andraspråk. I tabell 11 presenteras deras resultat för de olika delproven. Endast de elever som gjort respektive prov är inkluderade i tabellen. Precis som för de elever som läser svenska är det en mindre andel, 69 procent, som gjort den muntliga gruppuppgiften i delprov 4. För övriga delprov varierar genomförandet mellan 87 och 93 procent.[5]

5 .En mer detaljerad redogörelse för bortfall per delprov finns i avsnittet 3.2 Deltagande i ämnesproven och bortfall

Tabell 11 Resultat (%) för delproven i svenska som andraspråk

	Ej nått kravnivån på provet	Nått kravnivån på provet	Total andel	Totalt antal
Delprov 1 Läsa, förstå litterär text	27	73	100	342
Delprov 2 Läsa, förstå sakprosa	31	69	100	341
Delprov 3 Skriv och berätta!	14	86	100	340
Delprov 4 Gruppuppgift ma - sv	10	90	100	252
Delprov 5 Läsa, samtala, kortskriva	13	87	100	317

Elever som läser svenska som andraspråk har betydligt svårare att nå kraven för delproven jämfört med dem som läser svenska. Beroende på delprov är det mellan 10 och 31 procent som inte når upp till kravnivån. Motsvarande andelar för de elever som läser svenska är mellan 5 och 19 procent. I delprov 5 når 87 procent av eleverna som läser svenska som andraspråk upp till kravnivån. Motsvarande andel för övriga elever är 95 procent. Värt att notera är att elever som läser svenska som andraspråk, klarar gruppuppgiften, delprov 4, bäst och i högre utsträckning når kravnivån där än i övriga delprov.

Nått kravnivån i samtliga delprov i svenska som andraspråk

Som för övriga ämnen görs en samlad beräkning av de elever som gjort och klarat kravnivån för alla prov. För att inte få ett allt för stort bortfall i sammanställningen exkluderas delprov 4 vilket en stor del av eleverna inte genomförde. Redovisningen utgår därför ifrån de elever som gjort samtliga fyra resterande delprov och som angetts läsa svenska som andraspråk. Denna grupp innefattar totalt 313 elever vilket är 85 procent av alla som läser svenska som andraspråk.

Av de elever som gjort alla fyra delprov har 56 procent (174 elever) klarat samtliga fyra delprov. Motsvarande andel för de elever som läser svenska är 71 procent. Urvalet är för litet för att dela upp på kön och föräldrarnas högsta utbildningsnivå.

4.5. Sammanfattning av resultaten

Resultaten varierar mycket mellan de olika delproven. I engelska är det mellan 5 och 10 procent av eleverna som inte når kravnivån på vart och ett av de olika delproven. Fler elever har svårt att nå kravnivåerna på delproven i övriga ämnen. I matematik är det mellan 5 och 17 procent. I svenska är det mellan 5 och 19 procent av eleverna som inte når kravnivån för de olika delproven. Motsvarande andelar i svenska som andraspråk är 10-31 procent. Elever med svensk eller utländsk bakgrund uppvisar större skillnader vad det gäller att nå kravnivån i ämnena matematik och svenska än i engelska. Skillnaden är 11 procentenheter för båda ämnena. Motsvarande siffra för engelska är 4 procentenheter.

Vid jämförelse med resultaten för år 2006 med reservation för att proven inte är helt jämförbara mellan åren, kan man se att eleverna uppnår kravnivån på delproven i stort sett i lika stor utsträckning år 2007 som år 2006.

När en beräkning görs av resultaten för elever som gjort samtliga delprov i respektive

ämne är andelarna som inte når kravnivåerna större. Detta betyder att det i viss utsträckning är olika elever som inte når kravnivåerna för de olika delproven.

Könsskillnaderna avseende resultat är störst i ämnet svenska, och små i engelska och i matematik. För fyra av delproven i svenska och för ett i engelska, finns statistiskt signifikanta skillnader i resultat avseende kön, till flickornas fördel. Det enskilda delprov som visade på störst skillnader, 7 procentenheter, mellan flickor och pojkar utgörs av en längre skrivuppgift i svenska. I matematik uppvisade ett av delproven signifikanta skillnader avseende kön, delprov B, dock till pojkarnas fördel.

Genomgående för alla ämnen är att elever vars föräldrar har högre utbildningsnivå i betydligt större utsträckning når kraven jämfört med elever vars föräldrar har lägre utbildningsnivå. Elever med föräldrar med högre utbildning når kravnivåerna på alla delprov i större utsträckning.

Elever med utländsk bakgrund når kravnivåerna i mindre utsträckning jämfört med elever med svensk bakgrund. Skillnaden finns i alla ämnen men är störst i matematik och minst i engelska.

Diskussion kring uppföljningens möjligheter

5. Diskussion kring uppföljningens möjligheter

Detta är den andra omgången i den reguljära insamlingen av resultat från ämnesproven i årskurs 5. Insamlingen har skett på uppdrag av regeringen med syfte att ge en nationell resultatbild efter halva grundskoletiden.

Urvalet på 200 skolor ger en nationellt representativ bild och möjliggör analyser av resultat uppdelat på kön, föräldrars utbildningsnivå och svensk eller utländsk bakgrund. Urvalet är dock för litet för att jämförelser ska kunna göras mellan olika regioner eller mellan olika typer av huvudmän. Urvalet begränsar även möjligheterna att redovisa undergrupper av elever med utländsk bakgrund och elever som läser svenska som andraspråk.

Ämnesproven i årskurs 5 används två år i rad och är inte omgärdade av sekretess. Därför uppmanas lärarna till restriktivitet med offentliggörande av provens innehåll och att inte använda provmaterialet utöver sitt syfte. Provens syften är att vara ett stöd för läraren samt att fylla en diagnostisk och en pedagogisk-didaktisk funktion. Proven är konstruerade för att stämma av mot målen i kursplanen för engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk på våren i årskurs 5, men proven prövar inte alla mål i kursplanen.

Det är viktigt att resultaten betraktas med en medvetenhet om att syftet med insamlingen inte är att med exakthet kunna uttala sig om förändring i resultat över tid.

Ett viktigt syfte med kursplanernas mål för årskurs 5, är att i tid upptäcka om en elev riskerar att inte nå målen i årskurs 9, så att skolan kan erbjuda stöd. Skolan ska även arbeta kompensatoriskt i förhållande till elevers olika bakgrund. Det är därför av intresse att kunna bedöma om resultatskillnaderna mellan elever med olika bakgrund i årskurs 5 har minskat i slutet av grundskolan. Ämnesprovens användbarhet för detta syfte är dock begränsad då proven inte är anpassade för jämförelser mellan årskurs 5 och årskurs 9.

Det är således viktigt att betrakta resultaten utifrån de begränsade uppföljningsmöjligheter som diskuterats ovan. På alla nivåer i skolsystemet finns en stark strävan att så många elever som möjligt ska nå målen. Resultaten i denna rapport ger anledning till diskussion om måluppfyllelse på lokal, regional och nationell nivå.

Bilagor

Bilaga 1

Översikt över ämnesproven vårterminen 2007

Engelska		
	Självbedömning	*My English*
Del A	Samtala/tala	*Hello World!*
Del B	Lyssna, förstå	*An interview with Steve*
Del C	Läsa, förstå	*Fun time*
Del D	Läsa, förstå	*A medal for Amy*
Del E	Skriva	*Having fun*

Matematik		
Del A	Självbedömning	*Du och matematiken*
Del B	Individuell del	*Mätning*
	Paruppgift	*Klätterväggen*
Del C	Individuell del	*Geometriska former*
Del D	Individuell del	*Tal och mönster*
Del E	Individuell del	*Räkning*
Del F	Elevreflektioner	*Mina tankar om matematik*
	Gruppuppgift, ma-sv	*Fiskelycka?*

Svenska och svenska som andraspråk		
Del 1	Läsa, förstå litterär text	*Percy skjuter prick…*
Del 2	Läsa, förstå sakprosa	*De har drömmar om OS…*
Del 3	Skrivuppgift	*Skriv och berätta!*
Del 4	Gruppuppgift, ma-sv	*Fiskelycka?*
Del 5	Läsa, samtala, kortskriva	*Dikt och bild*
Del 6	Självbedömning	*Mina tankar om att…*

Gruppuppgift i matematik, svenska och svenska som andraspråk
Fiskelycka?

Bilaga 2

Bedömningsanvisningar vid resultatrapportering

Generellt om insamling av resultat från ämnesproven i årskurs 5

Den här insamlingen gäller *elevers resultat på ämnesproven* i årskurs 5 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Lärarens helhetsbedömning av elevens övriga prestationer skall alltså *inte* vägas in vid inrapporteringen av resultaten. Som vanligt skall en *kvalitativ analys och bedömning* göras av elevens provresultat. Anvisningar för sådan analys och bedömning i respektive ämne finns i den gemensamma provpärmen.

I tabellerna nedan listas delproven till vänster. I högerspalten återges kortfattat de anvisningar för bedömning som i mer utvecklad form finns i provpärmen.

Registrera elevens delprovsresultat i engelska enligt följande koder:

0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet
1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
6 – eleven var frånvarande
7 – eleven var undantagen från delprovet
8 – klassen/undervisningsgruppen gör inte delprovet

Engelska	
Delprov	Rekommenderad kravnivå (miniminivå) 0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet 1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
Självbedömning	Detta delprov rapporteras ej.
A. Samtala/tala Hello World!	Exempel på elevprestationer finns på cd-skivan. Bedömningskommentarer till dessa finns i provpärmen under fliken ”Engelska” s. 17 - 19.
B. Lyssna, förstå An interview with Steve	Om en elev klarar *10 eller färre av de 21 uppgifterna* innebär det att hon/han inte når kravnivån för delprovet.
C. Läsa, förstå Fun time **D. Läsa, förstå** A medal for Amy	Om en elev klarar *11 eller färre av det totala antalet (32) uppgifter i del C och D* innebär det att hon/han inte når upp till kravnivån. Eleven bör ha klarat uppgifter inom både del C och del D för att kunna anses ha nått kravnivån. OBS! För delprov C och D rapporteras endast ett (1) gemensamt resultat.
E. Skriva Having fun	Bedömda och kommenterade exempel på elevprestationer finns i provpärmen s. 25 - 30.

Registrera elevens delprovsresultat i matematik enligt följande koder:

0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet
1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
6 – eleven var frånvarande
7 – eleven var undantagen från delprovet
8 – klassen/undervisningsgruppen gör inte delprovet

Matematik	
Delprov	Rekommenderad kravnivå (miniminivå) 0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet 1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
A. Självbedömning	Detta delprov rapporteras ej.
B. Mätning	Eleven bör ha klarat minst *9 av de 16* individuella deluppgifterna varav minst 3 inom varje område längd, volym och massa. I uppgift 2 kan eleven visa en djupare förståelse av massa som kan uppväga eventuella brister i elevens lösningar på uppgifterna 5 och 8. Bedömning av vad eleven presterar muntligt och skriftligt i paruppgiften **Klätterväggen** bör vägas in i bedömningen när det gäller vinklar, mätning och uppskattning av längd.
C. Geometriska former	Eleverna bör ha klarat minst *5 av de 9* deluppgifterna, varav minst 2 deluppgifter på uppgift 2.
D. Tal och mönster	Eleven bör ha klarat minst *12 av de 21* uppgifterna. Se bedömningsanvisningar i provpärmen under fliken ”Matematik” s. 23.
E. Räkning	Eleven bör ha klarat minst *11 av de 15* uppgifterna. Se bedömningsanvisningar i pärmen s. 25.
F. Mina tankar om matematik	Detta delprov rapporteras ej.
Gruppuppgift ma - sv Fiskelycka?	Se bedömningsanvisningar i provpärmen under fliken ”Gruppuppgift” s. 3-5.

Registrera elevens delprovsresultat i svenska och svenska som andraspråk enligt följande koder:

0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet
1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
6 – eleven var frånvarande
7 – eleven var undantagen från delprovet
8 – klassen/undervisningsgruppen gör inte delprovet

Svenska och svenska som andraspråk	
Delprov	Rekommenderad kravnivå (miniminivå) 0 – eleven har inte nått kravnivån för delprovet 1 – eleven har nått kravnivån för delprovet
1. Läsa, förstå litterär text Percy skjuter prick..	I en godtagbar lösning har eleverna rimligt goda svar på *de flesta (4 st.)* av uppgifterna. Se bedömningsanvisningar i provpärmen under fliken ”Svenska och svenska som andraspråk” s. 7.
2. Läsa, förstå sakprosa De har drömmar om OS	I en godtagbar lösning har eleverna rimligt goda svar på *de flesta (6 st.)* av uppgifterna. Se bedömningsanvisningar i provpärmen s. 9.
3. Skrivuppgift Skriv och berätta!	Se anvisningar och bedömningsunderlag i provpärmen s. 11 och framåt.
4. Gruppuppgift ma - sv Fiskelycka?	Se bedömningsanvisningar i pärmen under fliken ”Gruppuppgift” s 3-5.
5. Läsa, samtala, kortskriva Dikt och bild	Se anvisningar i provpärmen under fliken ”Svenska och svenska som andraspråk” s. 26- 27 som pekar ut de områden läraren observerar och bedömer.
6. Självbedömning	Detta delprov rapporteras ej.

Skolverket

www.skolverket.se